Keldonk, 21 juni 2017

Betreft: Stikstofbeleid provincie Noord-Brabant

Geachte Statenleden,

In het voorjaar van 2017 kwam het rapport 'Ammoniak in Nederland, Enkele kritische wetenschappelijke kanttekeningen' naar buiten van Hanekamp, Crok en Briggs. Onder andere de PVV Statenfractie heeft er bij de Staten op aangedrongen om dit rapport te behandelen en mee te nemen in de beleidsvorming. Daar was geen draagvlak voor omdat het rapport niet wetenschappelijk zou zijn.

Inmiddels heeft er een internationale peer-review[1] van het rapport plaats gevonden. Internationale wetenschappers, gespecialiseerd op het gebied van ammoniak hebben het onderzoek van Hanekamp et al bevestigd en de wetenschappelijke methode en conclusies onderschreven. Dit leidt tot een aantal conclusies die niet buiten het stikstofdebat gehouden kunnen én mogen worden. De belangrijkste conclusie is dat de berekende ammoniakconcentratie op basis van de metingen tussen de 20 tot 30 % te hoog is.

Dit heeft nogal wat gevolgen voor de basis van de stikstofmaatregelen die de provincie Noord-Brabant de veehouderij wil opleggen. Deze basis blijkt nu niet goed onderbouwd. De maatregelen die de provincie wil opleggen, zijn daarmee buiten proporties.

De discrepantie tussen de effecten van de maatregelen die de veehouderij de laatste 30 jaar heeft genomen en de metingen baart de veehouderij grote zorgen. Het onderzoek van Hanekamp et al toont aan dat de maatregelen niet het effect hebben gehad die door de overheid zijn voorgerekend.

Er is een aantal mogelijke oorzaken hiervoor te noemen, de onderzoeken omtrent emissie blijken een te hoge onzekerheidsmarge te hebben. Deze onzekerheidsmarges zijn in het verleden niet benoemd. Hierdoor is er gerekend met een te hoge reductiefactor.

Daarnaast zijn er steeds meer aanwijzingen dat de natuurlijk ammoniakemissie (bijvoorbeeld van rottingsprocessen in de natuur) veel hoger ligt dan tot nu werd aangenomen. De eenzijdige focus op landbouw verstoort het inzichtelijk krijgen van de bronnen van ammoniakconcentraties in de lucht.

Ook blijkt dat er veel onduidelijkheid is over hoe ammoniak zich gedraagt in de lucht. De berekening van de stikstofdepositie als gevolg van ammoniakemissie wordt door diverse wetenschappers bekritiseerd. Wetenschappers zijn het er over eens dat ammoniak zich complex gedraagt in de atmosfeer. Het volstaat daarom niet om slechts met 8 meetpalen in Nederland te werken en op basis daarvan conclusies te trekken.

---

[1] Hanekamp, J.C., Briggs, W.M., Crok, M. 2017. A volatile discourse – reviewing aspects of ammonia emissions, models and atmospheric concentrations in The Netherlands. *Soil Use and Management* doi: 10.1111/sum.12354.

De NH3 Coalitie doet een aantal aanbevelingen:

- Betrek het wetenschappelijke onderzoek' Ammoniak in Nederland, Enkele kritische wetenschappelijke kanttekeningen' van Hanekamp, Crok en Briggs bij de besluitvorming. Nieuwe maatregelen om ammoniak te reduceren moeten onderbouwd worden en aantoonbaar leiden tot reductie.
- Zorg voor een goed meetnetwerk inzake ammoniakconcentratie, plaats meetpalen op diverse locaties, zowel vlakbij veehouderijen als verder er vandaan.
- Hanteer meerdere meetmethodes om bevindingen te kunnen verifiëren, zoals het korstmossenonderzoek. Bestaand korstmossenonderzoek is gestopt omdat het te duur zou zijn. Het directe gevolg hiervan is dat de volledige rekening bij de agrarische sector is gelegd zonder dat daar resultaten tegenover staan.

De NH3 Coalitie wil *geen* aanscherping van het huidige ammoniakbeleid zolang niet duidelijk is wat de oorzaak is van de verschillen tussen metingen en berekeningen .

Wij verzoeken u een zeer zorgvuldige afweging te maken in dit dossier: de maatregelen die Gedeputeerde Staten voorstellen kennen een zeer wankele basis en hebben grote gevolgen voor veehouders. Een zorgvuldige afweging houdt ook in dat de meest recente wetenschappelijke inzichten betrokken worden in het beslisproces. De wetenschappelijke erkenning van het rapport van Hanekamp et al maakt dat Provinciale Staten dit rapport niet aan de kant kan leggen.

Ten slotte willen wij u er op wijzen dat de reductie doelstelling binnen de landelijke wetgeving (PAS) al heel fors is en dat van de gereduceerde ammoniakemissie, 56% beschikbaar blijft voor de landbouw. De overige ruimte wordt dus elders benut. Dit komt niet overeen met het beeld dat, mede door gedeputeerde Johan van den Hout, geschetst wordt in de media, waarbij gezegd wordt dat 95% van de ruimte voor de landbouw is. Ook hier is enige nuance op zijn plaats.

Hoogachtend,
Namens de NH3 Coalitie

Mevr. HMA Verhoeven
06-46112363